

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 39—40

Oslo, 27. september 1945

57. årg.

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Hvordan vinne freden? — Den moderne ungdom og Frans av Assisi. — Pater Lutz er 70 år. — Gustav Thielemann. — Karen Breien. — Innsamling til minnestein for Lars Eskeland. — Her hjemme. — og der ute.

HVORDAN VINNE FREDEN?

I.

Tale av erkebiskop Griffin, London.

I Westminster-katedralen har erkebiskop Griffin under en takkegudstjeneste for freden holdt en tale som ble kringkastet og som fortjener å bli alminnelig kjent. Erkebiskopen sa bl. a.:

Hvis ikke vi i Amerika og Storbritannia er villig til å fortsette med, ja øke våre ofre, vil utilfretsheten og tøylesløsheten bre seg, og hele vår generasjon vil ennå en gang bli et bytte for hatefulle konflikter. Med alle midler må vi bidra til at ikke barn i Europa dør av sult, fordi vi selv er blitt lei rasjoner og restriksjoner. Det påhviler hver enkelt av oss å gå inn for denne oppgaven — nå som krigssensuren er opphevet og den enkeltes stemme kan bli hørt.

Det er noen som mener at det er blasfemisk å takke Gud for en militær seir, siden Gud er fredens og ikke krigens Gud. Men det er alltid en kristens rett og plikt å takke Gud for det godes seir og befrielsen fra det onde, og etter at de allierte har reddet verdenskulturen fra de inflytelser som truet med å tilintetgjøre den, må vi nå be om krefter og utholdenhet til å få gjenopprettet det normale livet for den enkelte som for familiene — i hjemmene og på arbeidsplassene. Det var aksemaktens mål å slavebinne menneskeheten og forvandle den til en samling robot'er. Men jeg tør med bestemthet hevde at de allierte går inn for den menneskelige personlighet og frihet. Derfor kan vi også med god samvittighet takke Gud for seiren og gi ham æren for den. Ingen kan tvile på at et alliert nederlag ville ha betydd mørke over hele jorden.

Men det er ikke gjort med å takke med leppene — vi må sette alt inn på å fortjene freden ved å løse dens problemer og beseire dens vansker.

Og vi bedrar oss selv om vi tror at våpenbrødre har like så lett for å samarbeide i fred som på slag-

markene. Også av oss som har seiret kreves det megen selvovervinnelse så ikke rivalisering og missunnelse oss allierte imellom skal så mistillit og splid i våre rekker og svekke vår yteevne. Vi allierte må vise klok overbærenhet og fordragelighet og være innstilt på å glemme vår egen herskesyke og maktbegjær til fordel for det almene beste. Dette må våre ledende menn legge seg på hjerte!

Det er ikke å vente at dere som nå hører mig her har det avgjørende ord når det gjelder disse høye mål. De «tre store» eller «de fire store», kanskje «de fem store» avgjør nasjonenes skjebne. Vi kan ikke alle være med i San Francisco eller Potsdam. Men det vi kan og skal er å la de ledende ikke et øyeblikk være i tvil om hva vi forstår med internasjonal og sosial rettferdighet. Nå når krigen er slutt anerkjenner vi ingen sensur, men full demokratisk ytringsfrihet og folkets røst skal høres. Men denne røst må være slik det sømmer seg et kristent folk, og de stemmer vi avgir må gi uttrykk for vår vilje til å være kristne.

Vent ikke det umulige av de styrende i etterkrigstiden. Politikerne kan begå like så mange feilgrep som andre mennesker. Det er meningsløst å bebreide dem at det ikke går så fort som ønskelig med å vende tilbake til førkrigstidens behageligheter eller friste dem til å la våre egne rasjoner forbli urørte mens europeiske folk lider nød.

Det er myndighetenes plikt å gjøre det klart for alle at det kristne bud om å elske vår neste som oss selv er det eneste holdbare grunnlaget for et fredelig og fruktbart samarbeid mellom menneskenes barn. Vi må ut fra dette kreve de sosiale reformer gjennomført så fort som mulig, og det må ikke tåles

noen utsettelse med f. eks. løsningen av boligproblemet. Vi må heller ikke finne oss i at det blir utvist likegyldighet når det gjelder å skaffe menn og kvinner som har vært beskjeftiget i krigsarbeidet og derved er kommet ut av det normale livet, tilbake til sitt borgerlige yrke eller gi dem anvisning på nye og lønnsomme arbeidsmuligheter. Derved beviser våre myndigheter sin gode vilje. Men på de områder som berører luksus og komfort må vi alle være rede til å bringe ofre om vi skal fortjene freden som vi har fortjent seiren.

Ikke bare som katolsk biskop, men ut fra mitt kjennskap til verdenshistorien vil jeg legge dere alle på sinne at det nå kreves vi skal gjøre hva vi kan for å få gjennomført at den guddommelige rettferd legges som grunnlag for de menneskelige rettigheter. Ellers kan ikke selv nokså mange verdenskonferanser garantere verdensfreden.

Det er vel å bra og feire takkegudstjenester som den i dag, men det er viktigere ennå å la hver eneste av våre livs dager begynne og slutte med takk til Gud for hans godhet og nåde.

Jeg nevnte blant fredens første problemer boligspørsmålet. Det må sørges for hus, men jeg vil heller si for hjem til alle som har mistet sine. Hjemmene er rammen om familien og familielivet — og hjemmene er en nasjons levende blod. Det er våre kjempende landsmenns eneste ønske å vende tilbake til hjemmene når krigstjenesten tar slutt og bli gjenforenet med familien — eller bli i stand til å danne en ny familie i eget hjem. Og vi trenger hjem — kristne hjem, hvor kristen sannhet og rett settes i høysetet. Det er bare ved slike hjemms mot og utholdenhet at nasjonene kan reise seg til nytt liv etter den verdensomspennende ødeleggelse de er blitt utsatt for. Og alt som skader familiene og familielivet er derfor en forbrytelse ikke alene mot nasjonen, men mot Gud. Men for å kunne skape lykkelige hjemliv trenges hus som tillater familiene

å leve i enkel komfort, og i absolutt sikkerhet. Våre ledere må derfor sørge for at dette kan skje fyllest om nasjonens liv skal sikres.

Så har vi alle hørt om den nødstilstand som truer mange land og gir dem utsikt til en vinter i sult og kulde — — — og vi har ikke lov til å overse dette faktum. Dette problem bør også være vårt problem.

Vi har utholdt store ofre under krigen og for dens skyld — skal vi nå nekte å bringe ofre i fredens interesse? De lande som er bedre stilt enn andre må hjelpe med mat, brensel og fram for alt med transportmidler. Det betyr ofre, men det betyr også edelmodighet, men først og framst betyr det kristen kjærlighet.

Vi trenger ikke alene fred innad i våre hjem, men også utad, og denne fred må bygges på sannhet, rettferdighet og barmhjertighet. La meg derfor legge dere på sinne følgende punkter som kan tjene som rettleiding for alle som ønsker fred på jord:

- 1) Vi må hevde vår tro på de menneskelige rettigheter hvorav den første er enhver rett og plikt til å nå sin bestemmelse som er det evige liv.
- 2) All autoritet har sitt utspring i Gud, og derfor kan det ikke bli et varig brorforhold mellom menneskene når det ikke bygges på anerkjennelsen av Gud som vår felles far. Erkjenner vi Guds rettigheter erkjenner vi til samme tid menneskets.
- 3) De internasjonale forbindelser må ikke alene bygges på rettferdighet, men også inspireres av kjærlighet.
- 4) De sterkere nasjoner må hjelpe de svakere.
- 5) All sensur av presse og radio må forsvinne. Det må være fri forbindelse mellom alle land, så de kan motta impulser av hverandre. Det må fritt kunne reises fra det ene land til det andre og presse og radio må fritt kunne forkynde sannheten.

II.

Hyrdebrev fra biskop grev von Preysing, Berlin.

Berlins katolske biskop grev von Preysing, bebor et eneste værelse i den britiske okkupasjonssone. Han har fra denne beskjedne residens utsendt et hyrdebrev hvori han oppfordrer alle katolske prester og lægfolk til å gjenoppbygge det katolske livet etter de ødeleggelser det har vært utsatt for under nazistytret. I brevet heter det bl. a.:

Etter nå å ha lagt de harde dager og uker bak oss sender jeg dere mine varmeste hilsener og forsikringen om at jeg alltid tenker på dere i mine bønner. Jeg gjorde det særlig da kampenes redsler gikk over vårt bispedømme. Jeg erindrer med takknemlighet alle våre prester som i disse prøvelsens dager ble blant deres menigheter og trofast bar alle lidelser og savn med dem. Nå ligger en ny tid foran oss om hvilken vi ikke vet annet enn

at den står i Guds hånd. La oss derfor forhåpningsfullt se inn i framtiden.

Vi hverken kan eller vil fravike de prinsipper som har ført oss gjennom de siste tolv års følger av de kristne og kirken. I disse harde kampens år har vårt bispedømme lidt under dype krenkelser. De katolske organisasjoner er oppløst, den katolske presse nedlagt, de katolske offentlige skoler fratatt oss. Og i tilgift er våre kirker, institusjoner og prestegårder helt eller delvis ødelagt under krigshandlingene i Berlin, Brandenburg og Pommern.

Men langt tyngre enn selv disse tap er de ødeleggelser og den forvirring som nazismens læresetninger har forårsaket i menneskesjelene. Falskhet og urettferdighet, undertrykkelse og tvang har forårsaket

saket umåtelig skade. Dertil kommer at moderverdigheten er blitt vanhelliget, familiene sprengt og ungdommen forgiftet slik at en ond innflytelse sikkert vil kunne merkes lang tid framover. Men selv ved tanken på denne fryktelige arv som nasjonalsosialismen har etterlatt nasjonen og kirken, fylles jeg dog med tro og tillit til framtiden, fordi presteskapet og flokken av de trofaste er forblitt loyale mot Kristus og hans Kirkes lære.

I takk og med ydmyk respekt minnes jeg alle våre prester og lægfolk som kjempet for samvittighetsfriheten mot løgn og urettferdighet. Mange har måttet betale for det med sin legemlige frihet og med sitt liv under lidelser i fengsler, tukthus og konsentrasjonsleirer. Særlig vil jeg minnes dem som gikk inn for jødene og fordømte forfølgelsene av dem og ofte måtte ofre livet for dette.

I de kommende år vil vi tjene de samme idealene som i kampens år, idet vi vil følge samvittighetens røst og ene lyde Kristi lære. Hva var det dypeste sår som den forløpne tid har slått? Uten tvil undermineringen, ja oppløsningen av respekten for lov og rett. Loven ble revet løs fra sin grunnvoll i Guds lov og i stedet for anbrakt på det løse sandet til jordisk makthensyn, jordisk held og jordiske synspunkter. Det må nå være vår hellige plikt å stå fast på de evig gjeldende lover og ikke ofre dem for noen som bare tar sikte på det som hører tidene til. I sin dypeste indre mening hviler alle lover på evigheten og er uavhengig av menneskenes vekslende meninger. Lov er det som i kraft av uforanderlige prinsipper regulerer menneskesamfunnet. Denne evige lov gjennomtrenger de menneskelige forhold og er den klare og endelige avgjørelse av det som er godt og det som er ondt, mellom det som er tillatt og det som er forbudt. Den kan ikke endres ut fra menneskenes egoisme.

Saml nå alle deres krefter om å oppvekke og styrke sansen for loven og retten på dette grunnlag. Dette må lede oss og ikke noen hatets og hevners tanker. Derfor vil jeg også nå minne dere om de vitale prinsipper som skal være deres ledestjerne i det praktiske arbeid — prinsipper utformet i pave Leo XIII's, Pius XI's og Pius XII's rundskriv.

Den første og fundamentale rett som aldri kan rokkes eller krenkes av noen majoritet eller statsdiktatur er individets rett til å leve. På grunnlag av denne retten forsvarer og beskytter vi de sanne menneskeprinsipper. Med redsel husker vi de forferdelige krenkelser som er utøvd i lovens og rettferdighetens navn i de siste tolv årene: mord av de gamle, syke og åndelig defekte — lemlestelsen av de som ikke var skikket til å stifte familie og drapet av barnet i mors liv av samme grunn.

Individets rett omfatter retten til å gifte seg, retten til å erhverve og bestyre eiendom og framfor alt: retten til samvittighetsfrihet. Denne hellige menneskerett som Kristus brakte til verden, må vi forsvare alltid og alle vegner. Og med samvittighetsfriheten følger retten til fri religionsøving — den rett som er blitt undertrykt i alle disse årene.

Særlig oppmerksomhet må vies oppbygning og vedlikehold av familielivet. Så langt våre krefter og innflytelse rekker skal vi hjelpe med til å skape de nødvendige ytre betingelser for gode familieliv, hvoriblant i første rekke kommer bedre boliger og tilstrekkelig arbeidslønninger.

Det er foreldrenes rett å oppdra barna i følge det samvittigheten og overbevisningen tilsier dem, og med denne rett følger også retten til å kreve religionsundervisning i skolene. Kirken krever ikke retten til å kontrollere verdslige institusjoner — det er statens plikt — men den krever at skolene skal samarbeide med foreldrene når det gjelder barnas religiøse oppdragelse.

Når det gjelder ungdommen må vi arbeide på å gjenopprette sansen for sannhet og rett, frihet og personlig ansvar som det ledende prinsipp i deres mellommenneskelige forhold. Alle tanker om hat og hevn, imot den enkelte som mot andre folk og raser må fjernes fra de unge sjelene og i stedet for må de innpodes kristen kjærlighet og fordragelighet. Jeg har før advart mot den fornektelsens ånd som har sitt utspring i Nietzsches filosofi og som har hatt de forferdelige konsekvenser både i Tyskland og i de okkuperte land.

Vi vil gjenopprette vår hellige kirkes guddommelige misjon på alle de områder hvor nasjonalsosialismen har stanset vår virksomhet. Jeg skal således ikke vike tilbake for noen anstrengelse når det gjelder å få den katolske presse i gang, som er så uundværlig for vårt arbeid. Og vi vil virke for å få igjen våre organisasjoner, våre katolske foreninger og institusjoner.

Hva angår statsformen har pavene aldri opphørt med i sine rundskriv å legge vekten på at alle lover skal gro organisk fram fra folket selv. En av årsakene til vår ulykke nå ligger i den ensrettede statsorganisasjon. Tynget ned av byråkrati og politikk kvaltes nasjonens åndsliv og den enkeltes ansvarsfølelse. Vår hellige Kirkes klokskap som hviler på århundreders erfaring lærer at all makt og alle maktfunksjoner aldri må samles i en eneste spiss. Den framgangsmåte som svarer til den menneskelige natur og som ene garanterer et vellykket politisk liv er å overlate familiene og kommunene utførelsen av alle de funksjoner som til sammen utgjør samfunnslivet og som de kan vareta tilfretsstillende. Det er sørgelig at enkelte katolikker i disse tunge år ikke har erkjent det unaturlige i en statsform som er organisert i pyramideform!

Hva angår forholdet mellom Kirke og stat er målet et fredelig og fruktbart samarbeide. Men vi må se det faktum i øynene at det vil ta lang tid og kreve meget strengt arbeid før vi får gjenoppbygget vårt nasjonale liv. Og enhver politisk virksomhet må skje ut fra de katolske prinsipper som jeg her har skissert de viktigste av.

Jeg ber alle katolikker være på vakt hvis Kirkens rettigheter overfor sjelene skulle stå i fare for å bli truet. Det er en alvorlig tid som ligger foran oss — med meget arbeid for å få bortryddet alle spor etter de senere års ødeleggelser.

Den moderne ungdom og Franz av Assisi.

I anledning av Fransiskusdagen, 4. oktober.

M. L., en ung mann, skriver følgende om den moderne ungdom og Frans av Assisi:

Da noen kamerater og jeg begynte å interessere oss for livets store spørsmål «hvorfra» og «hvorfor» var vår ungdomskrets på den tid av en helt igjennom vantro verden. Vi hadde vel lært vår tros store sannheter, men ikke hva det vil si å leve etter troen. Vi hadde mottatt troen som barn der får en skatt uten å forstå dens verdi. Vi hadde ikke lært å sammenligne vår tros lære med det nye som verden viste oss. De nye inntrykk imponerte oss, de larmende skrik om frihet som de moderne mennesker forkynte, forvirret oss. Den moderne oppdagelse at litteratur og presse, teater og billedkunst, stat og politikk, verden og liv, mote og mennesker, var fiendtlig innstillet overfor troen, var antikristelige og forvirret vår skeptiske ånd. Uten å vite det selv kom vi helt under innflytelse av den moderne tid. Hver aften talte den nye ånd til oss i teatret og lød oss imøte fra de unge dikteres lidenskapelige litteratur. I det fascinerende lys som våre øyne blendtes av, ble litt etter hvert tro og moral til lenker og bånd som trykket og klemmet. Våre foreldres religiøse ånd og strenghet var for oss gammeldags og sneversynt. Vi ville ikke være bundet av slike lenker. Vi ville være frie. Fritt og ubundet ville vi tilfredsstille vår urolige ånd. Vi ville selv søke sannheten, vår *egen* sannhet og vår *egen* Gud. Den Gud ville vi tjene helt og uavhengig, etter egen laget lov. Vi ville hengi oss fritt og tøylesløst til de ville lengsler som vårt våknende, brusende blod begjærte. Men uten å vite det laget vi oss selv de tyngste lenker. Vi oppdaget plutselig at vi nå var virkelig fengslet. En ubegrenset subjektivisme og individualisme behersket oss under motens og tidsåndens tyranni og under det ennå tyngre slaveri av våre egne lidenskaper. Vi tvilte på vår barndoms Gud fordi tidens ånd krevde det slik. Vi leste bøker. Vi så som så mange andre på kunstforestillinger som med besudlende hender grep etter vår helligste eiendom, vår renhet. Vi adlød motens luner som hånte kyskheden. Vi adlød våre lidenskaper, og det som vi før hadde kalt synd, kalte vi nå menneskets helligste rettighet. Den moderne litteratur og kunst hadde sanksjonert synden. Vi følte ikke lenger at det eller det ikke var tillatt. Men vi fant allikevel ikke den glede, den begeistring som vi hadde håpet på i dette nye liv. Av og til kunne et teaterstykke som var beregnet på å opphisse vår lavere ånd rive oss med. Den moderne eiendommelige rytme vakte av og til ukjente følelser i oss, men alt dette ble bare til øyeblikkets beruselse. I vårt innerste vesen rørte, brente og naget hjemveens smerte etter Gud. Aldri har jeg følt den smerteligere enn da jeg så Strindbergs «Et drømspel» — når den hemmelighetsfulle dør blir åpnet, og de spente tilskuere plutselig ser at der ikke er noe, bare tomhet. Vår ungdom motsetter seg kraftig denne pessimisme — noe måtte det vel være som var skjult bak døren! Vår begeistring for

det moderne syn på livet forsvant. Noen stilte seg tilfreds med den uoppløselige livsgåte, andre søkte og søkte seg trette etter noe nytt som kunne redde deres samvittighet. Vårt tungsinn ble etter hvert sterkere. Vi hadde oppgitt det gamle. Det nye skuffet. Det var altså ikke noe annet. Hvorhen, ja hvorhen skulle vi gå? Unge oldinger var det blitt av oss.

Men da vår elendighet var på det høyeste, stoppet våre tanker ved den livsglade Frans av Assisi. Ikke Kirken brakte ham til oss; da ville vi ikke så begeistret ha vendt oss til ham. Den moderne kunst hadde oppdaget ham, og det som denne gjorde billiget vi ennå alltid framfor Kirken. Men denne gang viste den moderne kunst seg selv en dårlig tjeneste. Den moderne ånd ante ikke at den ved å vise oss unge, søkende skuffende mennesker Fransikus, samtidig tapte oss for seg. For det moderne menneske var Frans av Assisi bare en yngre mote ved siden av de mange andre. For oss ble han med Guds nåde vår redning og frelse fra mørket som omga oss, vår inderligste lengsels oppfyllelse etter sann glede. Hans ungdoms historie var vår egen historie. Den samme hunger etter frihet og glede som hadde kastet oss i det moderne åndelige og sosiale livs malstrøm hadde også en gang trukket, jaget og drevet ham til Assisis fester. Han hadde beruset seg i sang, roser og sølvklare netter liksom vi, inntil også tomhetens følelse som hans tåpelige gledesliv etterlot, en gang kom over ham. Han våknet av sine festers rus, og skuffet — med avsky og motbydelighet i sjelen — vendte han seg bort fra alt som hadde fristet ham.

Fordi vi så at han i sin ungdom hadde begått de samme feil som vi, at han hadde søkt lykken på den samme måte som vi og var blitt skuffet som vi, fant vi ved ham mot til å rive oss løs fra vår villfarelses elendighet med den samme store og modige beslutning. I vår omvendelses første tid ble den unge Frans vårt eksempel. Vi fulgte hans ærlige forsøk på å leve et bedre liv. Vi unngikk de verdsligs fester, menneskene. Vi ba i ensomme kirker. Vi forsøkte av og til i det stille og ubemerket å hjelpe de fattige. For hver time vokste motet i oss til et nytt liv, fri for verdens lenker. Til slutt var vi med Frans kommet til den dag som skulle bringe oss den store avgjørelse. Vi måtte beslutte oss til hvem vi i framtiden ville tilhøre. Frans — stående for sin far som legemliggjorde verdens materialisme; Frans — rive seg løs fra denne far, fra hele verden, idet han kastet sine kostbare klær fra seg og flyktet inn i Kirkens armer dekket med biskopens kåpe, ga oss mot til å bryte for godt med den moderne ånd. Vi sønderbrøt tidsåndens, våre lidenskers lenker. Vi sønderrev hovmotets og sanselighetens drakt forat vi fri for alt kunne følge den fattige Frans til Kirkens trygge havn som kjærlighetsfullt iførte oss en ny drakt, frihetens, renhetens og ydmykhetens drakt. Det var tertiarenes fattige kledning, den tredje ordensdrakt. Vi gjorde dette

Pater Lutz er 70 år.

Den 29. september fyller dominikanerpater A. J. Lutz, «the grand old man» i den katolske kirke i Norge, 70 år. Født i Colmar i 1875 og presteviet år 1900 reiste han straks etter til Orienten og var 5 år professor ved dominikanernes seminar i Mosul hvor infødte prester av kaldeisk og syrisk ritus ble utdannet. I 1905 reiste han til Frankrike, og studerte senere 2 år musikk i Wien. Under den første verdenskrig virket han som lasarettprest i Mulhouse i Alsace. I 1922 kom han til Norge til dominikanernes da nyopprettede konvent i Neuberggaten, hvorfra han i nær en menneskealder med ganske usedvanlig energi og arbeidskraft har øvet en like allsidig som betydningsfull innsats for Moderkirken i Norge.

Der er først — når en ser bort fra hans velsignelsesrike virke som prest og sjelesørger — en litterær virksomhet omfattende alle dogmatiske og

etiske sider av den katolske religion i paterens kjente og klare, objektive stil. Den spenner fra artikler og artikkelserier i vår egen presse, tidsskrift- og dagspressen til små brosjyrer og større og mindre bøker i et antall av ikke mindre enn tyve, og med skandinavisk lesekrete. Der er fine innføringer i mystikk og katolsk andaktsliv som «Skatten i Ageren», «Det kristne sjælelivs mysterium» og «Helligåndens syv Gaver» (alle Pauluskretsen) og vektige, systematiske framstillinger av den katolske tro og moral som «Den katolske religion fremstillet for moderne protestanter». (Norli.)

De fleste ville på sin 70 års dag være tilfreds med å se tilbake på en slik innsats, men pater Lutz er til denne dag i utrettelig virksomhet, og lar oss med det første se så vel en fyldig grunnbok for konvertittundervisningen som en større kommentert utgave av Pascals «Tanker» fra sin hånd. For «St. Olav» har pateren i alle år vært en verdifull og virksom medarbeider som har bidratt til å gi våre årganger et nivå og en kvalitet som er Kirkens organ i Norge verdig.

Pater Lutz har videre ved en — særlig i tidligere år — utstrakt foredragsvirksomhet bidratt til å utrydde mange fordommer overfor katolisismen rundt om i landet, særlig vil huskes hans vellykkede foredragsturné sammen med nå avdøde Lars Eskeland for et par årtier tilbake. I 1943 ble han kalt til Oslo Universitet for å forelese to semestre over Pascal, en forelesningsrekke som vakte slik interesse at en måtte skaffe ham større auditorium for å få plass til hans tilhørere.

Det er også noe typisk for pater Lutz at han ut fra sin dype interesse for og innsikt i kirkemusikken har kunnet yte meget til glede for sine medmennesker. Foruten de meget avholdte salmemelodier som en kjenner fra våre gudstjenester har pateren satt musikk til Eskelands mektige «Bøn for Noreg» og bl. a. komponert 3 fire-stemmige messer.

Redaktør Kiærulff i det danske «Katholske Ugeblad» skrev for noen år tilbake en begeistret hyldest til pater Lutz som «Thomismens førstemand i Norden», og syntes det var en kraft den danske katolske

skritt i et møte hvor alle tertiarer var til stede. Denne vår herlige gjerning fridde oss innvendig fra verdens tyranni og ga oss Guds barns herlige frihet tilbake. Fri for den umoralske motes og den vantroende tidsånds tyranni, fri for lidenskaper og begjær som var blitt for sterke, var vi nå knyttet med kjærlighetens bånd til Gud, vår Skaper og vår Far.

Den bevissthet om indre frihet og uavhengighet, den sikkerhet at alle våre lengsler var oppfylt i foreningen med Gud, den sikkerhet å finne kraft til å seire i vår nettopp ervervede franciskanisme, ga vårt liv en høgre verdi og fylte oss med inderlig glede. Et overmål av jublende glede sang i oss og vi takket Gud for alt. «Gloria Patri et Filio et Spiritu Sancto, sicut erat in principio et nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.» Guds barnekår, Kirkens, liturgiens, naturens, den tjennende og hjelpende kjærlighet var de gledens bilder som Frans viste oss i sin tredje orden.

Vi følte i oss de første kristnes begeistring, den hl. Frans' begeistring for å leve som Guds sanne tjenere og for å gjøre alle delaktige i Gudsriket. Vi følte et slikt liv som vår kjæreste plikt etterat Gud hadde vært så uendelig god å sende oss Frans av Assisi for å frelse oss fra den moderne tids villfarelser. Vi takker den hl. Frans som ga oss frihet, glede og begeistring tilbake, som åpenbarte oss den evige ungdoms hemmelighet. Vi vil bli hva vi er — franciskanske ungdommer, og slik vil vi erobre verden for Gud. Vi følger Frans, og derfor brødre og søstre, dere som lenges, søker og tviler — dette er sannheten om Frans og hans tredje orden.

— — —
Har ovenstående artikkel ikke også sin betydning for mange søkende og især for ungdommen i vårt land?

Måtte disse sjeler også bli begeistret av Frans' ånd og finne den sanne frihet og glede i Guds og Hans hellige lov!
P. Leo van Eekeren, O.F.M.

In memoriam.

Gustav Thielemann

Mandag 17. september ble St. Laurentius menighet i Drammen meget hårdt rammet, idet hr. *Gustav Thielemann*, etter et strevsomt liv, fredfylt lukket sine øyne og overga sin sjel, styrket med Kirkens hl. nådemidler, i Guds milde faderhender.

Det enestående samhold som alltid har rådet i den familiekrets som danner menighetens grunnstamme, konsentrerte seg i denne stillferdige, beskjedne og bunnhederlige høvdingskikkelse, hvis ord og adferd ble til en uskreven lov, fulgt med aktelse og hengivenhet. Sammen med sin hustru var han det samlende midtpunkt i et hus som vedble å være det favnende *hjem*, hvor barns og barnebarns glede og sorg stadig fant husly.

Gustav Thielemann var ikke alene en hjemmets mann. Han var også en *Kirkens* mann. Kirken var for ham et annet hjem, hvor han atter og atter fant den fred og den trygghet som han siden delte ut til andre, varsomt og likesom tilfeldigvis, i en enkel bemerkning, et eget tonefall, undertiden et lite øyekast bare: for han var en mann av få ord — han eide det som en fransk forfatter har kalt: «Sjelens blygsel». Ingen tilfeldig gjest kunne ane den troens kraft som lå og arbeidet, skjult under dagliglivets overflate. Men alle som virkelig kjente ham, visste at nettopp denne dype, fjellfaste tro dannet tilværelsens grunnlag for ham.

Det var denne livsholdning som hadde lært ham å *hjelp* alt og alle som trengte hans hjelp. Men også hans hjelp hadde dette stillferdige preg over seg som var så karakteristisk for mannen: slik ble hans hjelp bestandig så fintfølede og så taktfull: hjelpen ble til *tjeneste*. Hvor mange han har hjulpet, vet Gud alene, men mange hender i mange hjem har sikkert foldet seg til en stille bønn, da meldingen om hans død ble kjent.

kirke kunne trenge. Men ennå sikrere er det at pater Lutz er en kraft som vi norske katolikker ikke så lett har kunnet unnvære, selv om det var våre danske brødre som gikk av med gevinsten. Der skal ingen avstand eller noe historisk perspektiv til for å se hva denne dominikanerpateren har ruvet i Moderkirkens gjenreisingshistorie i Norge.

Og så vil alle de som har fått lov til å komme ham inn på livet, hans konvertitter og skriftebarn og tallrike venner vente på de ordene som kan sies om *m e n n e s k e t* pater Lutz. Den klippefaste, trauste trygghet, den kjølige, klare innsiktsfullhet og den faderlige mildhet og vennlighet som kjennetegner ham har etterlatt dype inntrykk på alle som er kommet i nærmere kontakt med ham.

Og er man så ulykkelig å være journalist som skal intervjuer denne jubilant, må en føye ennå et ytterst tiltalende, men av journalisten alltid ønsket trekk til karakteristikken: Nemlig den beskjedenhet

Den lille, vakre kirke han soknet til, hadde hans oppriktige og tjensvillige kjærlighet, og Gud vil lønne hans aldri sviktende gavmildhet med en evigvarende lykke i himmelen.

St. Laurentius menighet lyser fred over hans minne!
Soknepresten.

I tilslutning til ovenstående bringer vi nå et referat fra den høytidelige rekviemessen og begravelsen som fant sted lørdag 22. september.

Omkring Gustav Thielemanns bære i soknekirken begynte allerede flere timer før gudstjenesten en slik overveldende blomsterprakt å vokse, at det lille vakre Guds- hus etterhvert ble til en eneste duftende og fargestrålende æreshage, hvor til sist et utall av kranser og blomsterbuketter dannet espalier nedover midtgangen: fra familien, fra Drammens Håndverker- og Industriforening, fra Drammens kjøttforening, Slaktehuset, fra Drammen og Opplands Travelskap, Drammens Kjøpmannsforening, St. Olavsforeningen R.H.K., og fra mange andre.

Sokneprest Laudy forrettet, assistert av patrene Leo van Eekeren og de Paepe. Etter at sangerinnen Gunvor Mjelva, ledsaget ved orglet av organist Wolfgang Olafsen, hadde sunget kardinal Newmans herlige salme «Leid milde Ijos», holdt soknepresten liktalen. Han skildret den avdøde som den gode ektemann og omsorgsfulle far, den beskjedne og stillferdige velgjører for så mange, en sann troens tjener, hvis bortgang er et sårt savn, ikke bare for hans slekt, men også for hans menighet og hans sokneprest.

Etter prekenen tolket Gunvor Mjelva med klokkeren røst Schuberts «Ave Maria». Så dro det store likfølge til familiegravstedet på Bragernes kirkegård. Etter sang av kirkekoret og de liturgiske bønner ved graven fulgte kransepålegning ved arbeidere og funksjonærer ved avdødes bedrift, ved avdødes yrkesfeller, ved Drammens Mannskor og ved tre av hans nærmeste venner.

Til slutt sang Drammens Mannskor: «En sangers bønn», og Brahms «Wiegenlied», mens kisten ble senket.

Marskalker var grosserer Th. Pedersen og Wegener.

og uvilje mot publisitet som gjør at håpet om et sensasjonelt og «pratsomt» intervju blir til intet.

— Er det nødvendig? sier pater Lutz — ikke sint, for hvem har opplevet å se ham sint?, men litt resignert overfor trusselen mot den fredelige ubemerkethet han selv setter slik pris på. Og så blir det ikke noe intervju, men bare en kort ordveksel om hvor gledelig det er at fordømmene har skrumpet betraktelig inn siden han første gangen satte foten i sitt annet fedreland. Han har ingen dumme illusjoner om at Norvegia Catholica ligger like om hjørnet, og sin egen store innsats i det tross alt meget betydningsfulle som er utrettet til i dag unngår han omhyggelig å tangere. Men alle norske katolikker husker det når de på 70 års dagen gratulerer ham av hjertet, og bevarer det lenge etter at han har lagt ned sin skarpe og utrettelige penn.

Grimon.

Karen Breien

Karen Breien er død. Det var som om en mørk, tung sky dro forbi solen, da dødsbudskapet nådde oss. En sollys fredet egn i vårt sinn, der hun hadde ferdes, ble mørklagt, så ødslig følte det med ett.

Aldri mere skal vi møte henne her på jorden, den lille vevre skikkelsen med det evig unge barneglade sinn og det rike hjerte, som banket så varmt for alle, for slekt og venner og for trosfeller i sær. Alltid hadde hun litt tilovers for de som hadde det tungt og vanskelig.

Man ble glad når man møtte Karen Breien, så gavende som hun alltid var, med gull nok til å forgylle hele verden. Uforglemmelig var de stunder vi fikk tilbringe i henne fortryllende hjem, preget av kultur fra gamle norske embedsslekter som grunnlag, og med en atmosfære over det hele fra andre egne, fra eventyrland. Slik fortonte det seg når hun begynte å fortelle små historier som knyttet seg til de mange vakre ting som omga henne, de skjønne malerier, fotografier og bøker med dedikasjoner, kunstgjenstander o. a. hentet hjem fra fjerne land. Hun var et ideal av en venn og en god kristen.

Meget tidlig kom hun i kontakt med Moderkirken. Det var i Rom, hvortil hun kom i sin ungdom for å studere musikk og siden levet i henvend en menneskealder, dels med studier, dels med undervisning i musikk. Aldri ble man trett av å høre henne berette om denne tiden, hvor hun levet midt i et krets av kunstnere fra hele Norden, ja fra hele verden. Men med størst glød og begeistring var det hun berettet om sin konversjon, det var alle opplevelsers klimaks. Kirkens skjønnhet og åndelige rikdom grep hennes mottakelige kunstnersinn med en veldig styrke og førte hennes sjel stadig oppad mot nye verdier og et inderligere gudsforhold. Det er sjelden å møte noen med en så glødende kjærlighet til sin Kirke.

Frøken Breien var et godt stykke opp i årene, da hun forlot Roma for godt og kom hjem. Men for ung var hun likevel til å legge opp årene. Hun fikk nå en stilling i Riksarkivet, et arbeid som hun omfattet med samme begeistring som alt annet hun fikk med å gjøre. Hun bevarte sin åndelige klarhet og vivasitet, høyt opp i alderdommen, ja helt til sin død. Det var med stor sorg hun måtte forlate sin kjære arbeidsplass da hun hadde fylt 80 år.

Siden har frøken Breien levet sitt liv hegnet av kirken, slekt og venner, alltid i godt humør og fullkommen lykkelig, tross tiltagende skrøpelig. Hun sa engang at hennes liv hadde vært så lykkelig som hun kunne ønske det, hun ville ikke ha hatt det annerledes. Det var det med Karen Breien, at hun aldri hadde mistet melodien, den rene, lyse tone, som var en lovsang til livet, til hennes himmelske far.

Så led det mot sofallstid. En dag for et par år siden fortalte hun med et lyst smil, at nå hadde hun vært hos moder Antonia og bedt om å få dø i hennes varetekt, når tiden kom. Og nå følte hun seg så trygg, moder ville ordne alt for henne. Tross hun hadde en stor slekt, som omfattet henne med varm kjærlighet, likeså et utall av venner, var hun alltid redd for å volde bryderi. Hun bodde alene og stelte sitt hjem like til det siste.

Så til slutt kom timen. Hun hadde vært utsatt for et

slem fall og ble innlagt på Vår Frue Hospital. Nå ønsket hun bare å få gå hjem. Hun sa flere ganger til søster: Måtte Gud hente meg nå snart! Og hennes bønn ble hørt. Det var bare et par dager, så kom oppbruddets time. Lykkelig mottok hun de siste sakramenter og ba den siste rosenkrans. Stille og fredfull gikk hun inn til den evige hvile, uten døds kamp — som en trett fugl der putter hode under vingen og sovner inn.

Takk, kjære Karen Breien for din velsignede misjon i blant oss! Du strødde sollys over vår vei og lærte oss å takke for livets gave og å smile til livet. Vi lyser fred over ditt minne.

S. Ø.

Innkomet til minnestein for Lars Eskeland

N. N.	kr. 5.00
St. Josephsøstrene	» 500.00
Pater Hol	» 25.00
N. Parmann	» 20.00
Frk. Ragnhild Andersen	» 5.00
Fra menigheten i Molde ved pater Hünen	» 40.00
R. H.	» 5.00
St. Josephsforeningen av St. Olav	» 150.00

Kr. 750.00

Tidligere innkommet » 365.00

Ialt kr. 1115.00

Her hjemme —

Oslo. Søndag den 23. september var en høgtidsdag i St. Olav kirke, idet den nyvigslede prest Gerhard Parthe frambar det Hl. Messeoffer første gang i denne kirke etter sin hjemkomst fra Sverige, hvor han ble prestevigslat den 9. september i St. Eugeniakyrkan. Messen var en Levitmesse, og de assisterende prester var sokneprest dr. A. Sund som diakon og pastor dr. J. Duin subdiakon. Koret var pyntet med flagg i pavens farger, blomstene var også holdt i gult og hvitt, og de grønne bregner stod godt til den liturgiske farge. Man bemerket at alt som minnet om blanding var vasket bort, og man fikk en forsterket følelse av fred, av fest i Guds kirke. Og da den unge prest gikk opp til Herrens alter var det ikke bare en bønn for hans framtidige liv og virke som steg opp fra hjertet, men også en mektig takkens hymne i samklang med dagens «Graduale»: «Jeg frydet meg over det man sa til meg: Vi vil gå til Herrens hus. Der bliver fred i Din kraft og overflødighet i dine tårn, Alleluja!»

Pastor Duin som holdt prekenen framholdt hvilken stor nåde det er å være kalt til å være prest etter Melkisediks vis, og hvor mektig den glede, den følelse er for en nyvigslat katolsk prest når han første gang frambar det Hl. Messeoffer. Han er blitt en Kristi tjener, med fullmakt fra Kristus selv til å forvalte hans nådemidler. Kristus selv gikk til Faderen, men først ga Han apostlene, prestene, fullmakt til å forvandle brød og vin til

Herrens legeme og blod, makt til å framføre, gjenta det offer Han brakte Gud som soning for menneskenes synder. Men med denne ufattelig store nåde følger også det store ansvar en prest har for de sjeler Gud har betrodd til hans omsorg. Pastor Duin sluttet med å anbefale den nye prest til de troendes forbønn. Prekenen ga uttrykk for dagens «stille bøn»: «Gud, Du som ved dette offers ærverdige fellesskap gjør oss delaktige i den ene høyeste Guddom, gi oss, her vi Deg at vi, som erkjenner Din sannhet, ved verdig livsvandel må få del deri, ved vår Herre Jesus Kristus.»

I den tettpakkede forsamling la man merke til et tallrikt frammøte av St. Josephsøstre og St. Elisabethsøstre. Det var også representanter fra St. Franciskussøstre, St. Dominikussøstre og St. Antoniussøstre.

Dessverre var Hs. Hl. biskopen forhindret fra å være tilstede, idet han som bekjent er på besøk i sitt hjemland, Luxemburg.

Da vi etter messen fikk anledning til å hilse på den nye prest og veksle et par ord med ham, uttalte han sin store takknemlighet mot Sverige, og sine mange venner som han hadde fått der, for all godhet mot ham og mot Norge. Men, Norge var Norge og han var gla han var hjemme igjen. — Gud signe hans inngang.

I nær framtid vil St. Olav bringe et referat av prestevislen i Stockholm.

M. R.

- og decute.

9000 pund er samlet inn i erkebispedømmet Melbourne på oppfordring av erkebiskop Mannix. Beløpet er oversendt erkebiskopen av Westminster som et bidrag til gjenoppbyggingen av Englands katolske kirker.

Den Hellige Far har gjennom Vatikanets kringkaster sendt et budskap til erkebiskopen av Utrecht, de Jong, hvor han berømmer Nederlands katolikker, både geistlighet og legfolk, for den faste holdning de har vist under okkupasjonen. Paven ender sitt budskap med å si: «Men fremfor alt, ha kjærlighet, for kjærligheten, og den alene, er sterk nok til å læge så megen sorg og ve.»

Det katolske forlaget Herder ble ødelagt under det store bombardementet av Freiburg i desember i fjor. Det har imidlertid tatt opp arbeidet på nytt, og for ikke lenge siden utkom dets første publikasjon, et hyrdebrev fra erkebiskopen av Freiburg. Forhåpentlig blir det heller ikke lenge før det blir istand til å utgi sine berømte utgaver av missalet og sine bønnebøker og katekismer, som ble forbudt av nazistene.

I anledning de forestående valg i Italia har Konsistorialkongregasjonen, som den Hl. far selv er prefekt for, utsendt en skrivelse til de italienske biskoper, hvori det utstikkes rettningslinjene for katolske velgere. Det heter bl. a.: «For det første bør det — særlig med henblikk på de farer som truer religionen og dermed også landets velferd — gjøres klart for alle stemmeberettigede at det er en samvittighetssak for dem å bruke sin stemme etter sann katolsk overbevisning. Derav følger for det andre at katolikker bare kan stemme på kandidater som vil respektere de guddommelige lover og Kirkens rettigheter. For det tredje må det i kandidatenes personlighet ligge en garanti for at de vil overholde programpostenes løfter.»

Den andre atombombe — som jo gjorde slutt på krigen — falt som bekjent over Nagasaki. I denne by var det at 6 franciskanere, 3 jesuitter og 17 japanske kristne i 1597 fant martyrdøden i det de ble korsfestet av soldatene etter at en stor meteorsten var falt ned på det nærliggende Kyato og de budhistiske prester utla dette som et tegn på guddommens misnøye med de fremmede presters nærvær. De 26 mennesker ble kanonisert av pave Pius IX for 48 år siden.

I 1927 ble Nagasaki sete for den første japanske biskop mgr. Januarius Hayasaka, som ble presteviet av pave Pius XI i Peterskirken i Rom. I 1937 ble han avløst av en annen japaner mgr. Paul Yamaguchi, som så vidt en vet oppholdt seg på stedet da atombomben falt. I øvrig har det nettopp i denne byen — som ble kristnet av den Hl. Franciskus-Xaver — funnet flere kristenforfølgelsessted ned gjennom tidene. Således i 1622 hvor likeledes mange martyrer fant døden for sin tro. Etter 1640 ble Japan praktisk talt et lukket land for alle fremmede og alle forsøk som misjonærene gjorde på å komme inn i landet endte alltid i martyrdøden for de dristige. Selv etter at landet var blitt åpnet igjen og en kirke bygget i Nagasaki — så sent som i 1867 — ble kristne japanere forfulgt og drept for sin tros skyld.

Rom var en av de få hovedsteder hvor de offentlige festligheter for krigens slutt ikke omfattet noen religiøs høytidelighet, hvilket ble kraftig påtalt i Osservatore Romano og den romerske katolske presse. Mens de allierte tropper i byen avholdt en stor fest- og takkegudstjeneste i den anledning innskrenket de italienske myndigheter seg til en «mottakelse» på Kapitol.

Hs. Hl. paven har talt ved en kongress av katolske italienske yrkeskvinner, som fant sted i Rom. Industriens utvikling har tvunget et stort antall kvinner til å arbeide i fabrikkene og på kontorene, sa han bl. a. Mange beklager det, men det er ikke til å unngå og det er økt tungt åk som er lagt på en kvinne når hun skal oppfylle sine plikter som hustru og mor og til samme tid være selvforsørgende. Oppgaven som hustru og mor er imidlertid fullverdig med den å tjene penger ved arbeid utenfor hjemmet, og den Hl. far framholdt at Kirken alltid var gått inn for at kvinner skulle lønnes på like fot med menn når det gjalt arbeid. Han oppfordret kvinnene til på like fot med mennene å «gjøre bruk av sine politiske rettigheter i rettferdighetens tjeneste». Katolske arbeidere måtte være oppmerksom på både fordelene og farene ved fagforeningene og våke over at disse ikke ble hjelpemiddel i klasse- og partikampen så de førte bort fra kjærlighetens sti.

Det gamle benedektinerabbedi i Kremsmünster, som ble grunnlagt av hertugene av Bayern i det 8. århundre og rikt begavet av Karl d. store har ført et rolig og virksomt liv til munkene i 1941 ble satt på gaten av Gestapo. Abbeden vendte tilbake nå i juli og ble mottatt i abbediets kirke av en forsamling på mange tusen, deriblant en stor avdeling amerikanske tropper. Skolen som ble lukket allerede i 1938 skal nå gjenåpnes så snart bygningene er reparert.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo